

Fiataljaink munkáiból

PESEK GÉZA:

ODULAKÓ MÁDARAK TELEPÍTÉSE AZ ERTI GÖDÖLLŐI ARBORÉTUMÁBAN

Az erdővédelem feladata, hogy az erdő életközösségének rendjét fenyegető veszélyeket, melyek az erdő károsodásához vezethetnek, ismertesse, felmérje és a megfelelő megelőző védekezési módokkal a károkat csökkentse, illetve mérsékelje. A védekezési módok közül legalapvetőbb a biológiai. Lényege, hogy a károsítók természetes ellenségeit próbáljuk felhasználni védekezésre.

Az ERTI Gödöllői Arborétumában a biológiai védekezés érdekében, de nem utolsósorban a madarak iránti szeretettől vezérelve, az odulakó madarak fészkelését mesterséges oduk kihelyezésével segítettük elő. A belső arborétum 132 ha nagyságú területét változatos fafajú faállomány alkotja, gazdag cserjeszinttel. A területen sajnos nincs természetes víz. Ezért az oduk kihelyezésével egyidőben itatókat kellett kialakítani és azokat folyamatosan gondozni. Az odukat 1976-tól 1978-ig folyamatosan helyeztük ki megfelelő számozással, s ezt a térképen rögzítettük. Az oduk típusa és darabszáma a következő volt:

A-típusú eternit odu	10 db
B-típusú eternit odu	17 db
B-típusú műanyag odu	99 db

1978—80-ig az odukban felnevelt és kirepült madarak fajtája és száma a következő volt:

Mezei veréb	135 db
Cinegék	1742 db
Csuszka	77 db

A kihelyezett odukban a madarakon kívül nevelkedett:

Mogyorós pele	25 db
Erdei pele	2 db

Figyelmet érdemelnek a mogyorós pelék, amelyek előszeretettel költöznek be az odukba, így megakadályozva a madarak költését. Sok helyen találtam elhagyott cinke fészkeljra rakott pele fűfészket. Védekezni ellenük csak „kilakoltatással” lehet, de ez is csak többszöri zavarás esetében készíti őket az oduk végleges elhagyására.

A 128 db oduból 3 év alatt 5 db rongálódott meg és 8 db eltűnt. Az oduk eltűnését és leverését az arborétumba behatolt idegen személyek okozták.

1981 tavaszán az arborétum isaszegi részén további 30 db, B-típusú műanyag odut helyeztem ki. A területet, amely 216 ha, akác—kocsányos tölgy—erdeifenyő összetételű erdők borítják. Az oduk közül sajnos 12 db-ot már a kihelyezést követő második héten ellopták, illetve leverték.

Az első költést május közepén, a másodikat július elején figyeltem meg. A vizsgált oduk száma 127 db volt. A felnevelt és kirepült fiókák száma fajonként:

Széncinege	511 db
Kékcinege	27 db
Csuszka	26 db
Mezei veréb	36 db
Seregély	3 db

Kelési százalék (bentmaradt tojások — kirepült fiókák alapján):

Cinegék esetében 95,9%

Elpusztult fiókok százalékos aránya kirepülés előtt:

Cinegék	5,6%
Csuszka	42,3%

Kirepült fiókok odunkénti átlaga: 4,74.

Egyéb odulakók:

Mogyorós pele	48 db
Erdei pele	1 db
Darázsfészek	1 db

Az összes A-típusú eternit odu lakatlan maradt, csak pelék és darazsak költöztek bele. Csuszka csak B-típusú eternit oduba költözött, mert a műanyag odun nem maradt meg a csuszkára oly jellemző tapasztás. A 3 db seregélyfiókat eternit oduban találtam, ahol rendszeren felnevelkedtek és kirepültek.

Ritkaság számba ment a fenyvescinege pár megjelenése. Rendszeresen figyeltem, amint fészekanyagot hordanak egy vágásérett korú bélkorhadt nyárfa természetes odujába, április elején. Május 21-én azonban az oduban sajnos már seregély kotlott, a cinegét kiverték.

Az oduk tisztítása ősz folyamán rendszeresen megtörtént. A madarak téli etetése napraforgóval és marhafaggyúval, folyamatos volt.

A területre még 4 db, D-típusú és 4 db C-típusú odut is kihelyeztem, de az eredményről még nem tudok számot adni.

Célunk a megkezdett munka további folytatása és a hasznos madarak életfeltételeinek biztosítása. További terveink között szerepel egy mesterséges vízfelület létesítése, melynek költségei az ide költöző madarak hasznos tevékenységével, a környezet vegyszerrel való fertőzése nélkül, biztosan megtérülnének.

A területen rovarfertőzés, sőt még annak veszélye sem lépett fel. Vegyük figyelembe a 43/1968. (XII. 6.) MÉM-rendelet 14. számú mellékletét és azt tettekkel is teljesítsük.

Nyárak egészségi állapota Olaszországban, 1977—78-ban. G. P. Callerino és N. Anselmi fenti címen közreadott írása (Poplar disease situation in Italy in 1977—1978) áttekintést nyújt a vezető európai nyárfatermesztő ország nyárasainak kártevőiről. A következő fontosabbakat tartják számon:

1. *Marssonina brunnea* (Olaszországban sokfelé elterjedt, helikopteres permetezéssel védekeznek ellene, másrészt rezisztens klónokat nemesítettek, ezek közül a következők nagy fahozamukkal is kitűnnek: 'Giorgione', 'Cima', 'Veneziano').
2. *Venturia populina* (Friuli és Ny-Piemont területén terjedt el ez a kórokozó, hatásos vegyi védekezés módszerét még keresik, üvegházi kísérleteket folytatnak, meggyőző eredményre még nem jutottak).
3. *Rosellinia* okozta gyökérrothadás (Észak-Olaszország legveszélyesebb nyárparazitájának mutatkozik, elsősorban homoki területeken lép fel, ott, ahol a talajvízszintet váratlanul erősen megváltoztatták, pl. a Pó mellékén).
4. Rozsdagombák (*Melampsora allii-populina* és *M. larici-populina*) gazdanövényei az *Aigeiros* és *Tacamahaca* szekció fajtái közül kerülnek ki, a leggyakrabban termesztett fajtákat még nem érintette).
5. Vírusfélék (csemetekertekben észlelik a károsítást több *P. deltoides* klónon, a levelek feltűnő sárgulása és hirtelen elfonnyadása jele a károsító jelentkezésének, a betegség igen terjedőben van, a növényanyag 20%-át becsülik már fertőzöttnek vele).
6. Törzskéregvarasodás (1—2 éves csemetéken tapasztalt jelenség, hideg, nedves nyár és ősz lehet feltételezett okozója, a *P. deltoides* sarjain is észlelték).

Fentiek ismerete azért fontos, mivel hazai nemesnyárasainkban is megjelenhetnek a felsorolt károsítók.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)